

Зміст самостійних занять навчальної дисципліни «Педагогіка»

КРЕДИТ І. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІКИ.

Самостійна робота

до Теми 1. Предмет педагогіки, завдання навчального курсу (6 год.).

У робочому зошиті для самостійних робіт письмово виконати всі завдання:

1. Визначте спільні та відмінні риси основних понять педагогіки:
 - виховання та самовиховання;
 - навчання та учіння;
 - учіння та самонавчання;
 - освіти та самоосвіти;
 - формування та розвитку особистості.
2. Напишіть, як Ви розумієте поняття «освічена людина» та «вихована людина»?
3. Проаналізуйте 2-3 українські звичаї або обряди з погляду їх педагогічної доцільності.
4. Випишіть і поясніть 2-3 прислів'я, присвячені проблемам виховання.
5. Проаналізуйте вислів: "Психологія без педагогіки безкорисна, педагогіка без психології – безсильна". Доведіть на прикладах суть вказаної думки.
6. Проаналізуйте визначення понять: "педагогіка", "виховання", "освіта", які дані в різних навчальних посібниках з педагогіки. Виберіть ті, які, на Вашу думку, найбільш повно відображають суть цих понять. Обґрунтуйте свою точку зору.
7. Знайдіть у збірниках прислів'їв та приказок ті, що мають виховне значення. Порівняйте близькі за змістом прислів'я та приказки різних народів.
8. Побудуйте графічну модель, яка відображає співвідношення понять: "виховання", "освіта", "навчання". Обґрунтуйте свою позицію.

ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ РЕПРОДУКТИВНИЙ РІВЕНЬ

1. Педагогіка – це...
 - а) наука про механізми входження людини у суспільство;
 - б) наука про закономірності виховання, освіти і навчання особистості на всіх етапах її вікового розвитку;
 - в) наука про закономірності передачі соціального досвіду від старших поколінь до молодших;
 - г) правильної відповіді немає.
2. Методологія педагогіки – це:
 - а) сукупність методів науково-педагогічного дослідження;
 - б) сукупність вихідних філософських ідей, які лежать в основі дослідження явищ педагогічної дійсності;
 - в) закони і закономірності, принципи, форми і методи виховання;
 - г) правильної відповіді немає.
3. Основними категоріями педагогіки є (виберіть найбільш повну відповідь):
 - а) виховання, освіта, самовиховання, перевиховання;
 - б) виховання, самовиховання, перевиховання;
 - в) виховання, освіта, навчання, розвиток;
 - г) виховання, освіта, навчання;
 - д) правильної відповіді немає.

КОНСТРУКТИВНИЙ ТА ТВОРЧИЙ РІВНІ А. Вам пропонується ряд визначень педагогічних понять і варіанти відповідей, одна з яких правильна. Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і вкажіть її номер.

1. Цілеспрямований процес взаємодії вчителя і учнів, у ході якого відбувається засвоєння знань, умінь і навичок це –
 - а) виховання
 - б) розвиток
 - в) освіта
 - г) навчання
2. Ряд внутрішньо пов'язаних, послідовних і прогресивних змін, що характеризують рух людини від нижчих до вищих рівнів її життєдіяльності:
 - а) виховання
 - б) розвиток
 - в) освіта
 - г) навчання
3. Процес цілеспрямованого формування особистості:
 - а) виховання
 - б) розвиток
 - в) освіта
 - г) навчання
4. Процес і результат засвоєння людиною знань, умінь і навичок та пов'язаних з ними практичних і пізнавальних способів діяльності:
 - а) виховання
 - б) розвиток
 - в) освіта
 - г) навчання
5. Цілеспрямований процес взаємодії вчителя і учнів, у ході якого здійснюється освіта людини:
 - а) виховання
 - б) розвиток
 - в) освіта
 - г) навчання

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Я.А.Коменський – основоположник педагогічної науки.
2. В.О.Сухомлинський – видатний педагог-гуманіст двадцятого століття.
3. Педагогіка як наука і мистецтво.
4. Значення зв'язків педагогіки з іншими науками (на вибір студента – на прикладі філософії, психології, математики тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.:Академія. – 2003. – Розділи 1.1,1.2.
2. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка. – К.:Вища шк. – 1986. – С. 4–16.
3. Педагогіка / В.М.Галузьяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця. – 2001. – С. 6–14
4. Педагогіка / За ред. Ярмаченка М.Д. – К.: Вища шк. – 1986. – С. 5–38.
5. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка. – К. :Освіта. – 1985.
6. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.:Академія. – 2002. – Розділи 1.1, 1.2.

Самостійна робота

до теми № 2. Методи науково-педагогічних досліджень (8 год.).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. На основі вивчення теми «Методи науково-педагогічних досліджень» скласти опорну схему заняття (див. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир:

Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – С. 31-41. – [Електронний ресурс.] – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf

2. Заповніть таблицю

Метод дослідження	Характеристика методу	Специфіка застосування

3. Оформіть педагогічний словник.

4. Скласти програму вивчення особистості учня.

5. Тестові завдання для перевірки знань (вибрати правильну відповідь)

1. Методи педагогічного дослідження – це:

а/ система цілеспрямованої педагогічної взаємодії учителя і учня, спрямована на формування суспільних і особистісних рис дитини;

б/ діяльність учителя, вихователя, спрямована на вивчення педагогічного процесу;

в/ способи, з допомогою яких вивчаються різноманітні сторони виховання, освіти і навчання.

2. У педагогіці розрізняють такі рівні педагогічного дослідження:

а/ практичний і теоретичний;

б/ практичний, емпіричний і теоретичний;

в/ емпіричний, теоретичний і методологічний.

3. Об'єктом педагогічного дослідження є:

а/ пошук шляхів удосконалення педагогічного процесу;

б/ педагогічні явища, факти, з яких складається педагогічний процес;

в/ якість знань, умінь і навичок.

3. Метод рейтингу використовується для:

а/ отримання інформації щодо типовості певних педагогічних тенденцій;

б/ з'ясування думки вихователів і учнів відносно тих чи інших явищ і фактів;

в/ оцінювання тих чи інших сторін діяльності компетентними суддями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікова та педагогічна психологія / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук. – К.:Просвіта. – 2001. – С. 40–61.
2. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.:Академія. – 2003. – С. 34–88.
3. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – С. 31-41. – [Електронний ресурс.] – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
4. Педагогіка / В.М.Галузьяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця. – 2001. – С.14–30.
5. Фіцула М.М.Педагогіка. – К.:Академія. – 2002. – С. 44–62.

Самостійна робота

до теми № 3. Розвиток, виховання і формування особистості (8 год.)

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Основні виховні проблеми підліткового віку.
2. Старші школярі та особливості їх виховання.
3. Поняття «акселерація» і «ретардація».
4. Провідні види діяльності школярів.
5. Основні види діяльності, в яких формується творча особистість.
6. Міжособистісні відносини в процесі основних видів людської діяльності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Користуючись навчальними посібниками з вікової фізіології, дитячої і педагогічної психології, опишіть особливості анатомо-фізіологічного і психічного розвитку дітей

молодшого, середнього і старшого шкільного віку (в ліву колонку) та педагогічні вимоги до врахування кожної особливості у навчально-виховному процесі (у праву колонку).

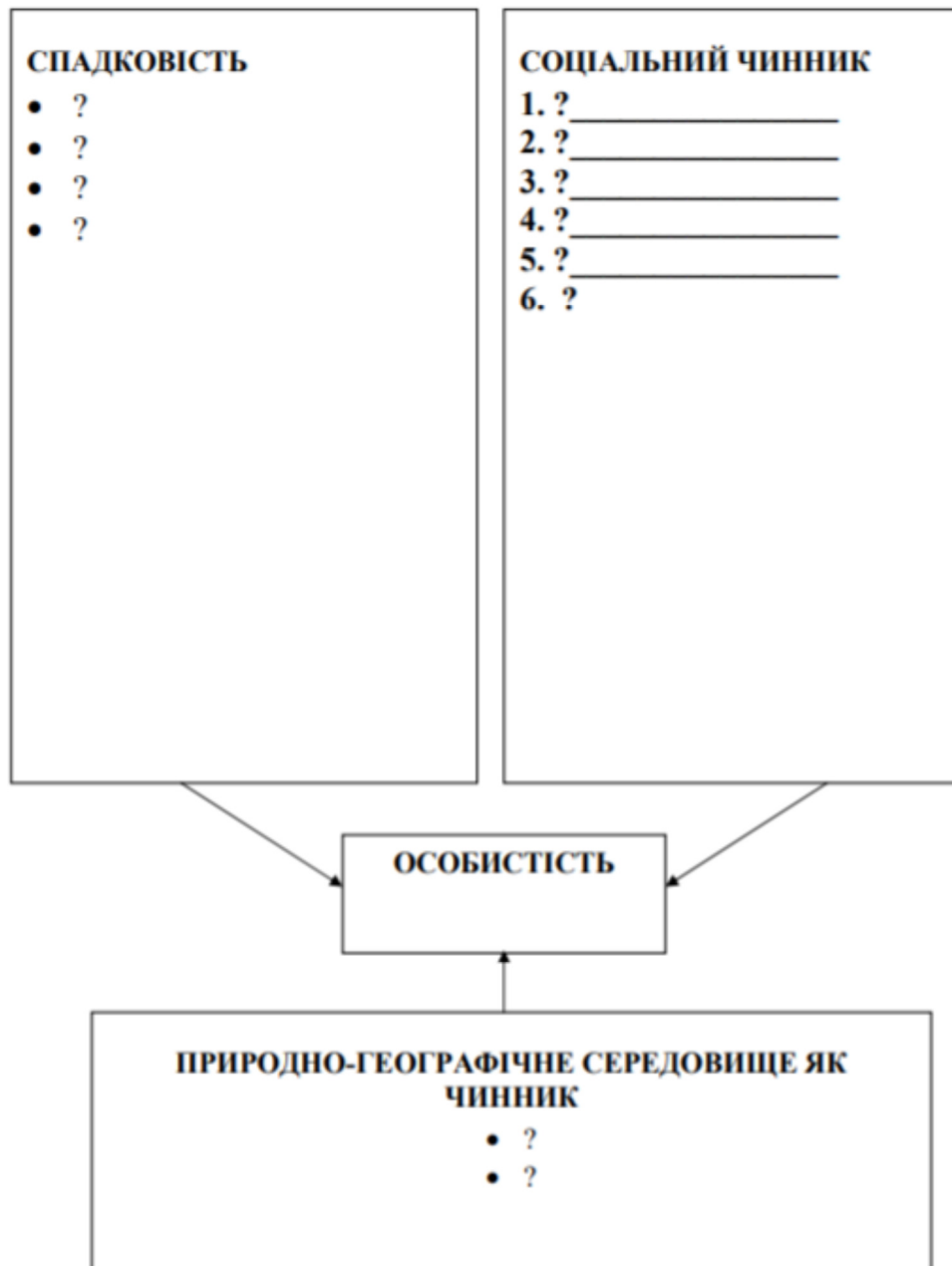
особливості анатомо-фізіологічного і психічного розвитку	педагогічні вимоги до врахування кожної особливості у навчально-виховному процесі
Молодший шкільний вік	
Середній шкільний вік	
Старший шкільний вік	

2. Поясніть (на прикладах) залежність результатів виховання від взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів розвитку особистості.

3. Поясніть, чому індивід може стати особистістю тільки в людському суспільстві.

4. Проаналізуйте теорію Л.С.Виготського про взаємозв'язок виховання і розвиток особистості. Наведіть приклади виховних задач, що знаходяться в зоні актуального розвитку дитини, в зоні найближчого розвитку дитини, поза межами зони найближчого розвитку. Спроектуйте, як кожний тип виховних задач впливатиме на розвиток особистості.

5. Узагальніть і охарактеризуйте провідні чинники, що впливають на розвиток особистості, за такою схемою:



6. Тестові завдання для перевірки знань (вибрати правильну відповідь)
- Оберіть визначення, які правильно характеризують процес розвитку особистості:
 - неперервний;
 - взаємообумовлений;
 - прогресивний;
 - односторонній;
 - кількісних і якісних змін;
 - біосоціальний;
 - тільки фізіологічних змін.
 - Задатки - це ...
 - готові психічні властивості, які незалежно від зовнішніх факторів проявляються на певному етапі життя;
 - знання, уміння, навички;
 - отримані від народження природні потенції розвитку певних психічних властивостей.
 - Індивідуальні властивості особистості формуються під впливом ...
 - тільки спадковості;
 - оточуючого середовища й виховання;

- в/ природних задатків, суспільних обставин і діяльності самої дитини.
4. Найбільш важливим для формування особистості є ...
- а/ природне середовище;
- б/ соціальне середовище;
- в/ предметне середовище;
- г/ ваш варіант.
5. Рушійними силами процесу розвитку особистості є ...
- а/ природні задатки дитини;
- б/ вимоги дорослих;
- в/ протиріччя між потребами особистості та можливостями для їх досягнення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікова та педагогічна психологія / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук. – К.: Просвіта. – 2001. – С. 40–61.
2. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академія. – 2003. – С. 34–88.
3. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – С. 108-122. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
4. Педагогіка / В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця. – 2001. – С.14–30
5. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія. – 2002. – С. 44–62.

КРЕДИТ II. ДИДАКТИКА - ТЕОРІЯ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ.

Самостійна робота

до теми № 4. Поняття про дидактику, основні її категорії, проблеми (3 год.)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розкрийте проблеми сучасної дидактики.
2. Чому “процес навчання” слід відрізнити від “навчального процесу”.
3. Визначте методологічну основу процесу пізнання.
4. Охарактеризуйте спільні ознаки процесу пізнання і процесу навчання.
5. Охарактеризуйте відмінні ознаки процесу пізнання і процесу навчання.
6. Змодельуйте схему шляху пізнання наукової істини.
7. Проаналізуйте суперечності які є рушійними силами навчального процесу.
8. Охарактеризуйте освітню, виховну і розвиваючу функцію навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П.Педагогіка. – К.:Академія,2003. – С. 261-269.
2. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – С. 31-41. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
3. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. – К.:Знання-Прес,2003. – С. 64-78.
4. Педагогіка/ В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця,2001. – С. 50-59.
5. Теорія освіти і навчання(дидактика) / За ред. Грицяя Ю.О. – Миколаїв, 1993. – С. 6-57.
6. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.:Академія,2002. – С. 75-90.
7. Щербань П.М. Прикладна педагогіка. – К.: Вища шк.,2002. – С. 36-42.

Самостійна робота

**до теми № 5. Зміст освіти в сучасній школі, тенденції його вдосконалення
(3 год.)**

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ

1. Зміст освіти в сучасній загальноосвітній школі.
2. Взаємозв'язок загальної, політехнічної і професійної освіти.
3. Зміст освіти зарубіжної школи.
4. Підручник учора, сьогодні, завтра.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Ознайомтеся із Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти. (Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>), **випишіть**, якими компетентностями повинні володіти випускники сучасної української школи.
2. Розкрийте можливості змісту шкільних підручників у формуванні особистості школяра.
3. Складіть словник педагогічних термінів з даної теми на основі аналізу педагогічної літератури.
5. У зошиті для самостійних робіт зобразити опорну схему Компоненти змісту освіти й запам'ятати її.



5. Тестові завдання для перевірки знань (вибрати правильну відповідь)

1. Сукупність знань основ наук про природу, суспільство, людину, її мислення, мистецтво, а також відповідних умінь і навичок, необхідних кожній людині незалежно від її професії:

- а) зміст освіти;
- б) загальна освіта;
- в) професійна освіта;
- г) політехнічна освіта.

2. Педагогічно адаптована система знань, навичок і вмінь, досвіду творчої діяльності й емоційно-вольового відношення, засвоєння якої повинно забезпечити формування всебічно розвинутої особистості, що підготовлена до відтворення (збереження) і розвитку матеріальної й духовної культури суспільства:

- а) зміст освіти;
- б) загальна освіта;
- в) професійна освіта;
- г) політехнічна освіта.

3. Сукупність знань про головні галузі і наукові принципи виробництва, формування загальнотехнічних практичних навичок, необхідних для участі у продуктивній праці:

- а) зміст освіти;
- б) загальна освіта;
- в) професійна освіта;
- г) політехнічна освіта.

4. Сукупність знань, умінь і навичок, оволодіння якими дає змогу працювати спеціалістом вищої, середньої кваліфікації, або кваліфікованим робітником:

- а) зміст освіти;
- б) загальна освіта;
- в) професійна освіта;
- г) політехнічна освіта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.:Академія, 2003.
2. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – С. 123-130. – [Електронний ресурс.] – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
3. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. – К.:Знання-Прес,2003.
4. Педагогіка/ В.М.Галузьяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця,2001.
5. Теорія освіти і навчання(дидактика) / За ред. Грицяя Ю.О. – Миколаїв, 1993.
6. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.:Академія,2002.
7. Щербань П.М. Прикладна педагогіка. – К.: Вища шк...,2002.

Самостійна робота

до теми № 6. Процес навчання. Співвідношення закономірностей, принципів і правил дидактики (4 год.)

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Принцип наочності – як золоте правило дидактики.
2. Значення принципу свідомості й активності у процесі навчання.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Визначте співвідношення понять “закономірність”, “закон”, “дидактичний принцип”, “правило навчання” у різних підручниках з педагогіки.
2. Охарактеризуйте основні правила реалізації дидактичних принципів.
3. У державній національній програмі “Освіта” (Україна ХХІ ст.) сформульовані найважливіші принципи реформи всієї системи освіти. Проаналізуйте їх сутність.

4. Опрацюйте працю В.Сухомлинського “Сто порад учителям” з позиції реалізації основних принципів навчання.

5. Проаналізуйте шкільний підручник із будь-якого предмету з погляду реалізації в ньому певних принципів навчання: систематичності та послідовності, наочності, науковості, зв’язку навчання з життям.

6. Прокоментуйте цитату В.О.Сухомлинського: “Немає ні однієї педагогічної закономірності, немає ні однієї істини, яка була б абсолютно однаково застосована до всіх дітей”.

ЛІТЕРАТУРА

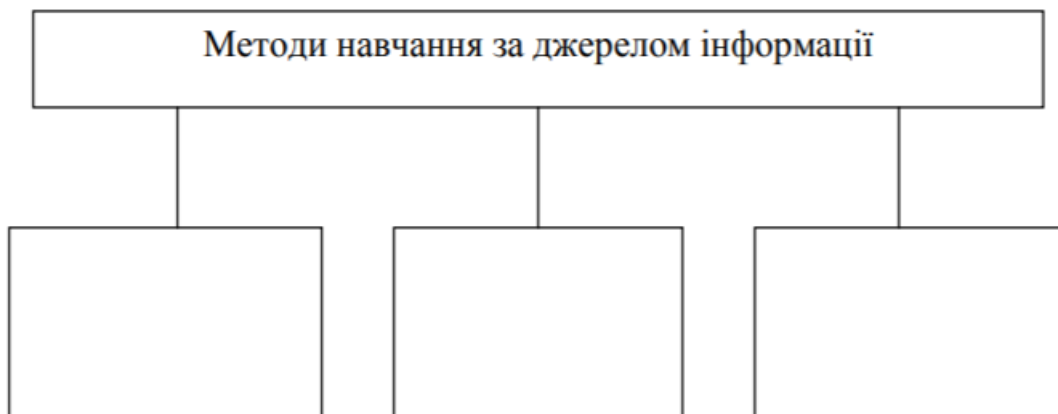
1. Бондар В.І. Дидактика. – К. : Либідь, 2005. – С.63-75.
2. Волкова Н.П. Педагогіка : Навч. посіб. Вид. 2-е, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007. – С.314-319.
3. Зайченко І.В.Педагогіка. Навч. посіб. для студентів вищ. пед. навч. закладів, 2-е вид. – К., Освіта України; КНТ, 2008. – С.116.
4. Закони України: „Про освіту”; „Про загальну середню освіту”.
5. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навч. посіб. 5-е вид., доп. і перероб. – К., 2007. – С.247-266.
6. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – [Електронний ресурс.] – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
7. Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. для студентів вищ. пед. закладів освіти. – Тернопіль : Навчальна книга “Богдан”, 2008. – С.147-150.

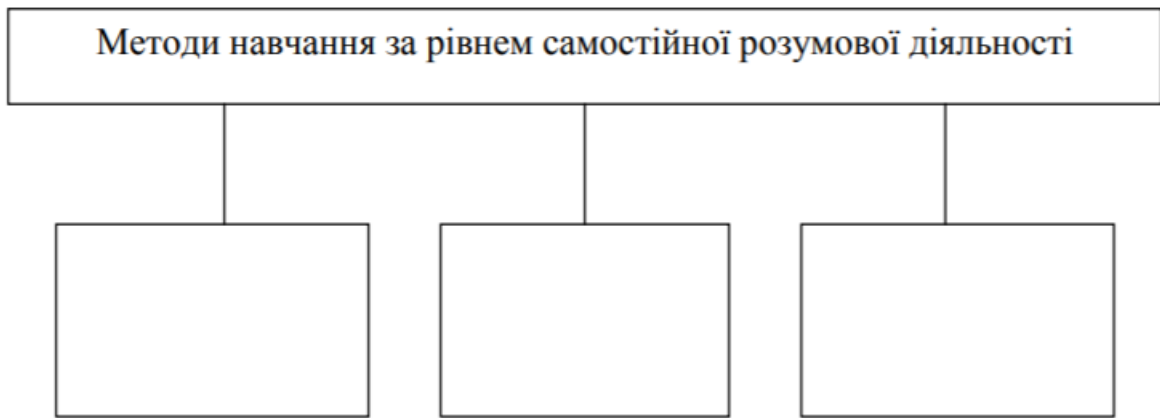
Самостійна робота

до теми № 7. Методи навчання, їх характеристика (2 год.)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Заповніть схеми:





2. Проаналізуйте схему з точки зору зв'язків між методом, прийомом та засобом навчання та складіть аналогічну схему для обраного Вами методу.



Опорна схема заняття

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ								
I група методів				II група методів		III група методів		
I підгрупа	II підгрупа	III підгрупа	IV підгрупа	I підгрупа	II підгрупа	I підгрупа	II підгрупа	III підгрупа
<i>За джерелом передачі і сприймання навчальної інформації</i>	<i>За логікою передачі і сприйманню навчальної інформації</i>	<i>За ступенем самостійного мислення школярів при засвоєнні знань</i>	<i>За ступенем керування навчальною діяльністю</i>	<i>Методи стимулювання інтересу до навчання</i>	<i>Методи стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні</i>	<i>Методи усного контролю</i>	<i>Методи письмового контролю</i>	<i>Методи лабораторно - практичного контролю</i>
Словесні: розповідь бесіда, лекція Наочні: ілюстрація, демонстрація Практичні: досліди, вправи, навчально-виробнича	Індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні	Репродуктивні частково- пошукові, пошукові, дослідницькі	Навчальна робота під керівництвом учителя; самостійна робота учнів; робота з книгою; письмова робота; лабораторна робота; виконання трудоу завдань	Пізнавальні ігри; навчальні дискусії; створення ситуацій емоційно- моральних переживань; створення ситуацій пізнавальної новизни; створення ситуацій	Переконання у значущості навчання; вимоги; вправи з виконання вимог; заохочення, покарання	Індивідуальне опитування; фронтальне опитування; усні заліки; усні іспити; програмоване опитування	Контрольні письмові роботи; письмові заліки; письмові іспити; програмовані письмові роботи	Контрольні та лабораторні роботи; машинний контроль

3. Доведіть необхідність індивідуального, фронтального та ущільненого опитування.
4. Обґрунтуйте важливість іспитів.

5. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

- Функції методів навчання

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В.І. Дидактика. – К. : Либідь, 2005.
2. Волкова Н.П. Педагогіка : Навч. посіб. Вид. 2-е, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007.
3. Зайченко І.В. Педагогіка. Навч. посіб. для студентів вищ. пед. навч. закладів, 2-е вид. – К., Освіта України; КНТ, 2008.
4. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навч. посіб. 5-е вид., доп. і перероб. – К., 2007. – С.247-266.
5. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – [Електронний ресурс.] – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
6. Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. для студентів вищ. пед. закладів освіти. – Тернопіль : Навчальна книга “Богдан”, 2008.

Самостійна робота

**до теми № 8. Організаційні форми навчання. Урок як основна форма навчання.
Нетрадиційні форми організації навчання (2 год.).**

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

- Види і форми організації навчання
- Вимоги та види домашніх завдань.
- Шляхи вдосконалення сучасного уроку.
- Сучасна проблема виконання домашніх завдань учнями.
- Проблема навчання обдарованих учнів.
- Причини неуспішності і шляхи їх подолання.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

У зошиті для самостійних робіт:

1. Назвіть ознаки пояснювально-ілюстративного навчання.
2. Назвіть особливості, переваги і недоліки проблемного навчання.
3. Назвіть переваги і недоліки, розкрийте сутність програмованого навчання
4. Як ви розумієте вислови В.О.Сухомлинського: «Урок – перше вогнище, зігрівшись біля якого, людина прагне стати мислителем»; «Сильним та досвідченим стає той педагог, який уміє аналізувати свою працю».
5. Прокоментуйте положення: «До кожного свого уроку вчитель готується все життя».
6. Оцініть значення уроків вчителів-новаторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.:Академія,2003.
2. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
3. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. – К.:Знання-Прес,2003.
4. Педагогіка/ В.М.Галузьяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця, 2001.
5. Теорія освіти і навчання(дидактика) / За ред. Гриця Ю.О. – Миколаїв, 1993.
6. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.:Академія,2002.
7. Щербань П.М. Прикладна педагогіка. – К.: Вища шк.,2002.

Кредит III. Теоретичні основи педагогічного процесу виховання особистості.

Самостійна робота

до теми № 9. Сутність виховання як педагогічного процесу (4 год.).

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

- Поняття “виховання” у широкому та вузькому значенні.
- Завдання естетичного виховання учнівської молоді.
- Завдання фізичного виховання учнівської молоді.
- Завдання трудового виховання учнівської молоді.
- Завдання екологічного виховання учнівської молоді.
- Розумове виховання учнівської молоді.
- Національно-патріотичне виховання.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Законспектувати за виданням Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 томах.-К.: Рад.шк., 1976. (Сто порад вчителів):
 - Порада 53. Як добитися, щоб слово вихователя доходило до серця вихованця.
 - Порада 83. Оволодівайте мистецтвом індивідуальної бесіди.
 - Порада 94. Що таке влада педагога, в чому вона повинна виявлятися.
 - Порада 95. Як берегти дитяче довір'я.
2. Скористайтесь власним досвідом навчання в школі, опишіть і проаналізуйте педагогічну ситуацію, в якій мало місце використання методів виховання (вдале чи невдале).
3. Проаналізуйте Концепцію національного виховання з погляду мети і основних напрямів національного виховання. Розкрийте сутність понять:
 - мета національного виховання,
 - загальнолюдські гуманістичні моралі,
 - принципи загальнолюдської моралі,

- духовність,
- художньо-естетична освіченість і вихованість,
- трудова активність,
- фізична культура,
- екологічна культура,
- розвиток індивідуальних здібностей і таланту молоді.

4. Складіть таблицю: **Ідеал і мета виховання на різних етапах розвитку суспільства**

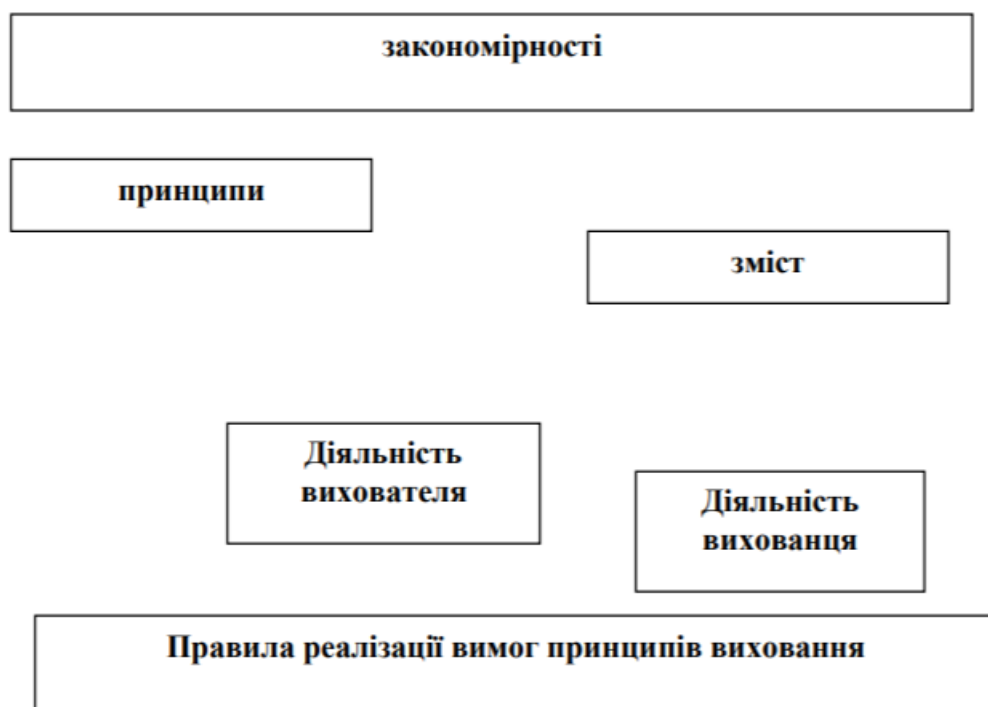
Суспільно-економічна формація		Класи	Ідеал виховання особистості	Мета виховання
Первісно – общинна				
Рабовласницька (на прикладі Давньої Греції)				
Феодальна:	а) Епоха Середньовіччя			
	б) Епоха Відродження			
Капіталістична				

Самостійна робота

до теми **10: Закономірності та принципи виховання (5 год.)**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Наведіть приклад, який підтверджує правдивість висловлювання, що вчинок будь-якої людини має моральних аспект, який виявляється в меті, виборі засобів, організації діяльності та наслідках.
2. Розкрийте складність і взаємозв'язок принципів організації виховної роботи в сучасній школі.
3. Обґрунтуйте значення кожного принципу побудови виховного процесу в сучасній школі:
 - принцип єдності загальнолюдського та національного,
 - принцип опори на традиційні та альтернативні моделі організації виховного процесу,
 - принцип послідовності, варіативності і доступності змісту, форм організації, методів засвоєння учнями соціального досвіду, морально-етичних норм поведінки,
 - принцип оптимального впливу на особистість різних соціальних інститутів виховання,
 - принцип систематичності і гнучкості моделей виховуючого середовища.
4. Назвіть умови оптимальної дії принципів виховання.
5. Встановіть (розставити стрілочки) та проаналізуйте зв'язки між основними явищами теми «Закономірності і принципи виховання»:



6. Заповніть схему. Виберіть із поданого переліку ті завдання, які є завданнями зазначених напрямів виховання:

Трудове виховання	Розумове виховання	Моральне виховання	Естетичне виховання	Фізичне виховання

1. Формування почуття прекрасного.
 2. Оволодіння правилами і нормами поведінки.
 3. Створення умов для формування фізичного здорового організму.
 4. Оволодіння основами наук, формування умінь та навичок.
 5. Формування любові до праці.
 6. Формування світогляду.
 7. Формування почуттів.
 8. Тренування і загартовування організму.
 9. Формування уміння бачити прекрасне в оточуючій дійсності.
 10. Виховання почуття поваги до людей праці і результатів трудової діяльності.
 11. Формування переконань.
 12. Виховання емоцій.
 13. Формування готовності до вибору професії та участі у праці.
 14. Розвиток інтелектуальних здібностей.
 15. Формування санітарно-гігієнічних умінь та навичок.
 16. Формування творчих умінь створювати прекрасне навколо себе.
 17. Озброєння уміннями і навичками трудової діяльності.
 18. Оволодіння методикою самостійної пізнавальної діяльності.
 19. Формування волі, спритності, краси рухів.
 20. Формування умінь та навичок моральної діяльності та поведінки.
7. Законспекуйте: зміст, напрями, шляхи та засоби національного виховання відповідно до Концепції національного виховання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/2041030/>
8. Тести для самоконтролю.
- 1) **Розумове виховання – це...**

- а) нагромадження певного фонду знань, розвиток мислення взагалі і різних його видів;
- б) цілеспрямована діяльність педагогів з розвитку розумових сил і мислення учнів по прищепленню їм культури розумової праці;
- в) прищеплення здатності людини мислити, відображати і пізнавати об'єктивну дійсність;
- г) розвиток мислення й пізнавальних здібностей людини.

2) Виберіть формулювання, яке найповніше і найточніше відображає основну мету виховання.

- а) виховання громадянина;
- б) виховання сім'янина;
- в) виховання всебічно розвиненої особистості;
- г) виховання громадського діяча.

3) Охарактеризуйте завдання розумового виховання.

- а) формування системи знань, формування світогляду, формування умінь і навичок культури розумової праці;
- б) формування світогляду, формування системи знань, формування навичок естетики поведінки;
- в) розвиток пізнавальних здібностей, психологічна і практична підготовка до праці, формування системи знань;
- г) розвиток пізнавальних сил учнів, психологічна і практична підготовка до праці, формування світогляду.

4) Розкрийте завдання морального виховання.

- а) вироблення навичок моральної поведінки, формування моральної свідомості;
- б) формування у учнів моральної свідомості, виховання моральних почуттів, вироблення навичок моральної поведінки;
- в) формування естетичних смаків, тренування і загартування організму;
- г) тренування і загартування організму, формування моральної свідомості, розвиток естетичних почуттів.

5) Перерахуйте завдання естетичного виховання.

- а) виховання естетичних смаків, формування естетичних понять і поглядів, переконань, вироблення навичок і вмінь вносити в життя красу, розвиток творчих здібностей;
- б) виховання художній смаків, формування умінь і навичок творити прекрасне, виховання емоцій;
- в) розвиток творчих здібностей, розвиток пізнавальних здібностей, виховання емоцій;
- г) формування навичок естетичної поведінки, виховання емоцій, формування умінь творити прекрасне.

6) З'ясуйте завдання трудового виховання.

- а) психологічна підготовка до праці, підготовка до свідомого вибору професії, виховання моральних почуттів;
- б) психологічна підготовка до праці, підготовка до свідомого вибору професії, практична підготовка до праці;
- в) оволодіння основними принципами сучасного виробництва, формування вмінь і навичок використання простих знарядь праці;
- г) підготовка до свідомого вибору професії, практична підготовка до праці, вивчення всіх видів сучасного виробництва.

7) До завдань фізичного виховання відноситься:

- а) підготовка до захисту Батьківщини, виховання волі, розвиток пізнавальних здібностей;
- б) виховання здорової зміни, практична підготовка до праці, виховання волі;
- в) тренування і загартування організму, розвиток пізнавальних сил, формування волі;
- г) виховання здорової зміни, підготовка до захисту Батьківщини, підготовка до фізичної праці.

8) Моральне виховання – це...

- а) виховна діяльність школи і сім'ї, що має метою формування моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок;
- б) цілеспрямоване формування моральної свідомості, розвитку морального почуття й формування звичок моральної поведінки людини відповідно до певної ідеології;
- в) прищеплення норм і принципів, моральних ідеалів і почуттів;
- г) прищеплення моральних норм і якостей, які є регулятором взаємовідносин у суспільстві, узгодження дій і вчинків людей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академія, 2003.
2. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, А.В. Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
3. Концепції національного виховання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/2041030/>
4. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. – К.: Знання-Прес, 2003.
5. Педагогіка / В.М. Галузяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов. – Вінниця, 2001.
6. Теорія освіти і навчання (дидактика) / За ред. Гриця Ю.О. – Миколаїв, 1993.
7. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2002.
8. Щербань П.М. Прикладна педагогіка. – К.: Вища шк., 2002.

Самостійна робота

до теми № 11. Загальні методи виховання. (3 год.).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Обґрунтуйте або спростуйте одну з наведених думок:
 - а. Заохочення призводить до формування егоїзму.
 - б. Заохочення призводить до формування снобізму, думки про власну елітність.
 - в. Заохочення призводить до формування завищеної самооцінки.
 - г. Покарання спричиняє пригнічений стан дитини.
 - д. Покарання призводить до бажання уникнути спілкування з вчителем.
 - е. Покарання призводить до формування заниженої самооцінки.
2. Заповнити таблицю:

Класифікація методів виховання (за Ю.К.Бабанським)		

3. У педагогіці налічується понад 50 методів виховання, розробкою яких займалися вчені-педагоги в останні 30 років. Класифікуйте поняття з наведеного нижче переліку поставивши у відповідних графах табл. 1. знак + (плюс). Сумніви, які виникатимуть під час роботи, позначте у графі 6 таблиці знаком х.

№ п/п	Назва	Метод	Приєм	Засіб	?
1	2	3	4	5	6
	Переконання				

Приклад				
Авторитет				
Схвалення				
Засудження				
Режим				
Гра				
Громадська робота				
Вправа				
Заохочення				
Етична бесіда				
Покарання				
Привчання				
Розповідь				
Змагання				
Лекція				
Диспут				
Бесіда				
Традиція				
Навіювання				
Незадоволення				
Стягнення				
Перспектива				
Громадська думка				
Інформація				
Дослідження				
Дискусія				
Стимулювання				
Нагорода				
Репродуктивно- пояснювальний				
Проблемно-ситуативний				
Виховна робота				
Доручення				
Критика і самокритика				
Роз'яснення				
Вибух				
Контроль				
Політінформація				
Природних наслідків				
Позакласне читання				
Позбавлення улюбленої справи				
Заборона				
Відмова від заборони				
Наслідування				

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академія, 2003.
2. Практикум з педагогіки : Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, А.В. Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf
3. Концепції національного виховання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/2041030/>

4. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. – К.:Знання-Прес,2003.
5. Педагогіка/ В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця, 2001.
6. Теорія освіти і навчання(дидактика) / За ред. Гриця Ю.О. – Миколаїв, 1993.
7. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.:Академія,2002.
8. Щербань П.М. Прикладна педагогіка. – К.: Вища шк.,2002.

Самостійна робота

до теми № 12. Особистість і колектив. Виховання особистості в системі учнівського самоврядування (4 год.).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Користуючись творами А.С.Макаренка (за виданням Макаренка А.С. Сочинения в 7 томах. – М.: АПН, 1957.) випишіть по 2 приклади діяльності педагога з керівництва колективом, який перебуває на 1, 2, 3 стадіях.
2. Законспекуйте за виданням Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 томах. – К.: Рад.шк., 1976. (Сто порад вчителів):
 - a. Порада 63 „Колектив як знаряддя виховання”
 - b. Порада 64 „Як колектив стає засобом всебічного розвитку особистості”
 - c. Порада 78 „Різновікові колективи не можна будувати на пустому місці”
 - d. Порада 88 „За яких умов колектив виконує свою функцію вихователя особистості”
 - e. Порада 89 „Що можна і чого не можна обговорювати в шкільному колективі”
3. Складіть 10-15 правил для педагога-вихователя з керівництва дитячим колективом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості. – У 2 кн. Особливості сімейного виховання.– К.:Либідь,2003.
2. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.:Академія, 2003. – С.180-192
3. Гільбух Ю.З, КиричукО.В. Шкільний клас: Як пізнавати і виховувати його душу. – К.:Перспектива,1996. – Розд.2.
4. Державна національна програма „Освіта(Україна 21 століття). – К.,1994.
5. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – №6. – С.18-26.
6. Концепція виховання дітей і молоді в Національній системі освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 1996. – №13.
7. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання. – Харків : ОВС,2002. – С.147-197.
8. Практична педагогіка виховання /За ред.М.Ю.Красовицького. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – С.133-156.
9. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.:Академія, 2002. – С.347-364.

Самостійна робота

**до теми № 13. Основи сімейного виховання. Взаємодія школи і сім'ї (4 год.).
сучасної сім'ї.**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Створіть образні моделі різних типів сучасної сім'ї.
2. Розробіть схему основних функцій батьків і дітей в різні періоди формування сімейних стосунків.
3. Ознайомтесь із законодавчими матеріалами про шлюб, сім'ю, права та обов'язки батьків щодо виховання дітей в Україні.
4. Створіть картотеку публікацій з періодичної преси, в яких би розкривалися проблеми сім'ї (соціальні, медичні, правові, психолого-педагогічні).

Теми рефератів

1. Формування стосунків між батьками та дітьми.
2. Як ми спілкуємося в сім'ї.

3. Вплив родинного виховання на розвиток дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки Україна: Підручник. К.: Либідь, 2006. - 419 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник.-К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія /Уклад.: Любар О.О.; за ред. Кременя В.Г.-К.: Знання, 2005. – 767 с.
4. Коменский Я. А. Материнская школа // Избр. пед. соч.: в 2 т. — М., 1986.
5. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання: Навч. посіб. — К.: Знання, 2006. — 324 с.
6. Левківський М.В. Історія педагогіки: Навч.-метод. посібник. Вид. 3-е, доп.-К.: Центр учбової літератури, 2008. – 190 с.
7. Макаренко А.С. О воспитании. - М.: Политиздат, 1990.
8. Макаренко А.С. Педагогические сочинения в 8 т. - М.: Педагогика, 1984. - Т.8.
9. Родинна педагогіка : навч.-метод. посібн. / А.А.Марушкевич, В.Г.Постовий, Т.Ф.Алексеевко та ін. — К.: Видавець ПАРА-ПАН, 2002. — 216 с.
10. Родинні взаємини і проблеми виховання дітей / за ред. В. Костіва. — Івано-Франківськ, 1995.
11. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. — К., 1997.
12. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. — К., 1978.
13. Уинделл Д. Дисципліна: 50 надійних способів виховання дітей. — М., 1996.
14. Ушинський К. Д. Про сімейне виховання. — К., 1974.
15. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, доп.-К.: Академвидав, 2006. — 560 с.

Кредит ІV. Історія зарубіжної класичної школи і педагогіки

Самостійна робота

до теми № 14. Виникнення виховання. Виховання в первісному суспільстві
(6 год.)

Самостійно вивчити та законспектувати наступні питання

План

1. Зародження виховання.
2. Виділення виховання як виду соціальної діяльності, причини цього явища.
3. Особливості виховання за часів матриархату та патріархату.
4. Зміни у вихованні за часів розмежування. Сімейне виховання.

Теми рефератів

1. Взаємозв'язок культури й освіти у доісторичних світових цивілізаціях.
2. Порівняльний аналіз думок (поглядів) грецьких, римських і східних філософів щодо виховання особистості.
3. Характеристика змісту освіти й виховання у перших школах (порівняльний аналіз).
4. Становлення виховання дітей у доісторичний період з ХХ ст. до н.е. до поч. н.е.

Література:

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. - К.,1995.
2. Зародження виховання у первісному суспільстві. - Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://pres.in.ua/zarodjennya-vihovannya-u-pervisnomu-suspilestvi.html>
3. Історія педагогіки : навч. посібник / За ред. М.В.Левківського, О.А.Дубасенюк. – Житомир: ЖДПУ, 1999. – 336 с.
4. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. - Тернопіль, 1996.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-ге., Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf
6. Сбруева А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посібник. – Суми : СумДПУ, 2000.

Самостійна робота

до теми № 15. Виховання і школа в Давній Греції та Давньому Римі (6 год.)

Самостійно вивчити та законспектувати наступні питання

План

1. Причини виникнення відмінностей у виховних системах Спарти та Афін.
2. Система виховання в Спарті. Зміст та методи військово-фізичного, морального, естетичного та розумового виховання у Спарті.
3. Система виховання в Афінах. Етапи шкільного навчання. Методи морального виховання.
4. Виховання, освіта і педагогічна думка в Стародавньому Римі.
5. Педагогічні ідеї давньогрецьких філософів Сократа, Платона, Аристотеля педагогічні погляди Квінтіліана.

Література:

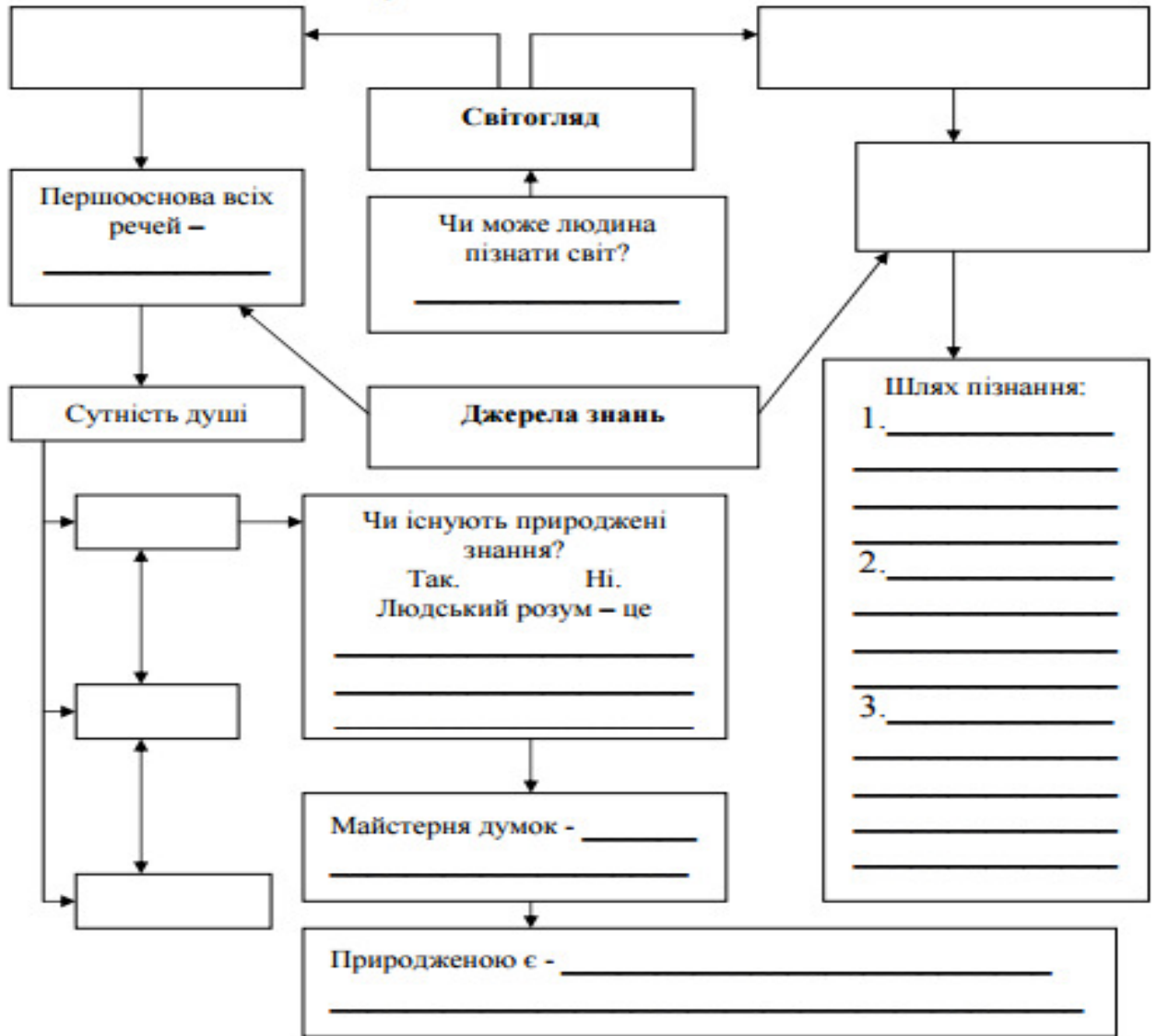
7. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. - К.,1995.
8. Зародження виховання у первісному суспільстві. - Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://pres.in.ua/zarodjennya-vihovannya-u-pervisnomu-suspilestvi.html>
9. Історія педагогіки : навч. посібник / За ред. М.В.Левківського, О.А.Дубасенюк. – Житомир: ЖДПУ, 1999. – 336 с.
10. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. - Тернопіль, 1996.
11. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-ге., Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf

Самостійна робота

До теми № 16. Педагогічна система Я. А. Коменського – засновника педагогічної науки та реформатора школи (2 год.).

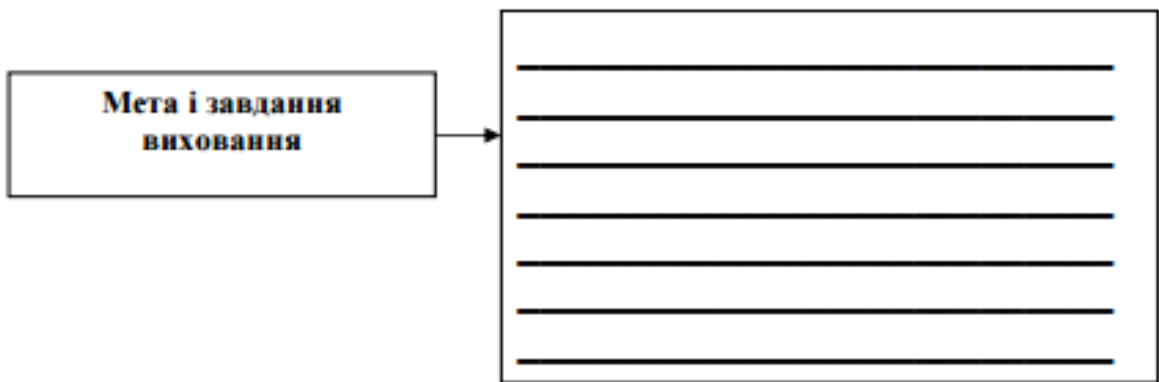
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

II. Особливості світогляду Я.А.Коменського



У чому полягав дуалізм світогляду Я.А.Коменського?

III. Мета і завдання виховання



1.

A rectangular box containing the number "1." followed by two horizontal lines for writing.

2.

A rectangular box containing the number "2." followed by two horizontal lines for writing.

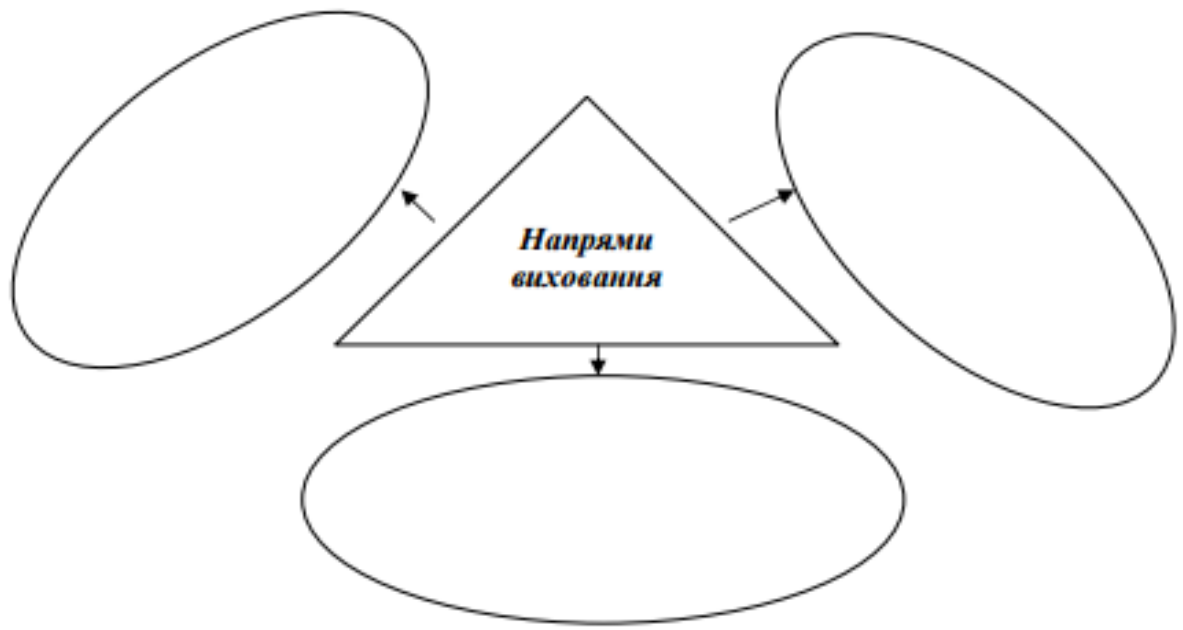
**Суттєві елементи виховання
(зробити людину такою, що...**

3.

A rectangular box containing the number "3." followed by two horizontal lines for writing.

4.

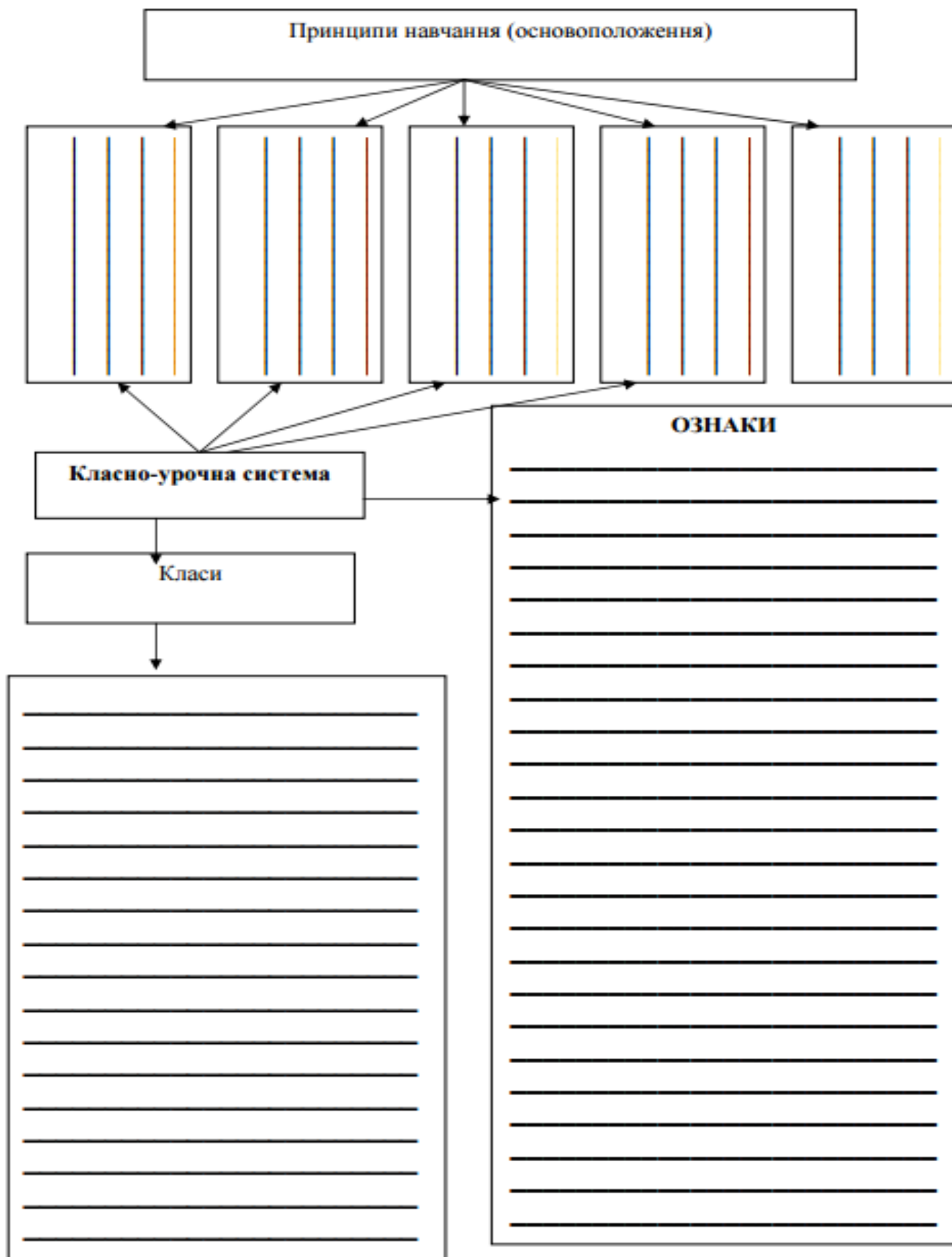
A rectangular box containing the number "4." followed by two horizontal lines for writing.



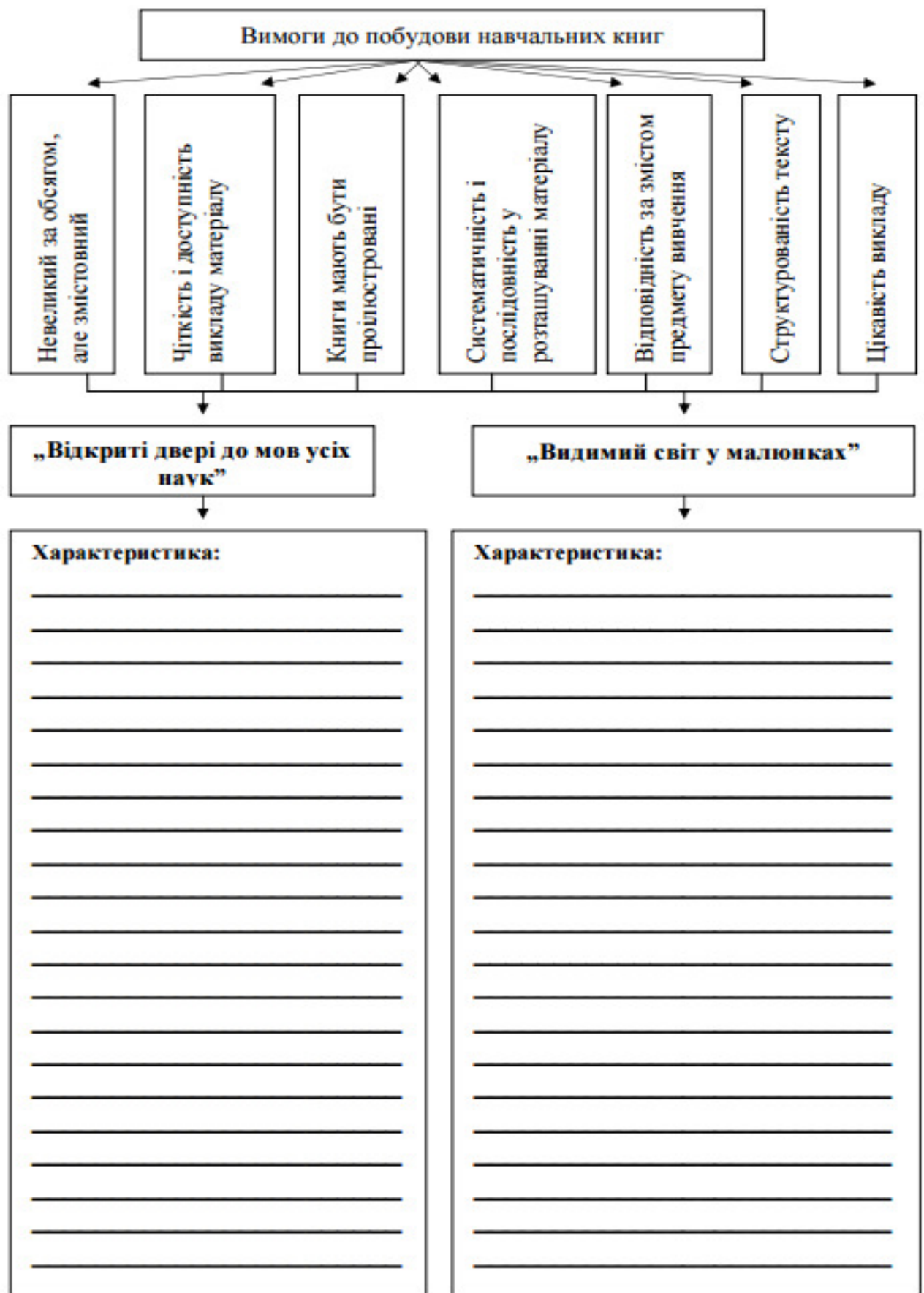
V. Вікова періодизація та система шкіл за Я.А.Коменським

Змужнілість ()	Юнацтво ()	Огроцтво ()	Дитинство ()
Тип школи: _____ _____ _____	Тип школи: _____ _____ _____	Тип школи: _____ _____ _____	Тип школи: _____ _____ _____
Хто навчається: _____ _____ _____	Хто навчається: _____ _____ _____	Хто навчається: _____ _____ _____	Хто навчається: _____ _____ _____
Зміст освіти: _____ _____ _____	Зміст освіти: _____ _____ _____	Зміст освіти: _____ _____ _____	Зміст освіти: _____ _____ _____

VI. Основні ознаки класно-урочної системи



VII. Аналіз підручників Я.А.Коменського



Література:

1. Історія педагогіки : навч. посібник / За ред. М.В.Левківського, О.А.Дубасенюк. – Житомир: ЖДПУ, 1999. – 336 с.
2. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. - Тернопіль, 1996.
3. Коменський Я.А. Вибрані твори у 2-х томах. – К., 1982:
 - "Велика дидактика";
 - "Материнська школа";
 - "Світ чуттєвих речей в картинках";
 - "Загальна порада про виправлення справ людських".
4. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-те,. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf
5. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посібник. – Суми : СумДПУ, 2000.

Тема 17. Розвиток педагогічної думки у Західній Європі у XVII-XVIII ст.

Соціально-педагогічні погляди Жана-Жака Руссо

ПЛАН

1. Суспільно-політичне положення Франції в середині XVIII ст.
2. Соціальні погляди Ж.-Ж. Руссо і його відношення до феодалізму.
3. Теорія вільного виховання Руссо.
4. Педагогічний роман «Еміль, або про виховання».
5. Вікова періодизація Ж.-Ж. Руссо.
6. Роль праці у вихованні і житті людини.
7. Виховання жінки за твором «Еміль, або про виховання».
8. Значення педагогічних поглядів Ж.-Ж. Руссо.

Література:

1. Крупская Н.К. Народное образование и демократия. Пед. сочин. В 6-ти т., т. 1, с. 161-168. Из-во «Педагогика», 1978 г.
2. Педагогическое наследие /Сост. В.М.Кларин, А.Н.Джуринский – М.:Педагогика, 1988 – 416с.
3. Педагогический словарь, С. 309-310.

Самостійна робота

до теми № 18. Виховання, освіта та педагогічна думка у Західній Європі у ХІХ ст.
(Й.Г.Песталоцці, Ф.-А.В.Дістервег, Й.Ф.Герbart). (2 год.)

Теми рефератів

1. Вчення І.Г. Песталоцці про розумову освіту.
2. Ідея трудового виховання і фізичного розвитку у спадщині І.Г.Песталоцці.
3. Песталоцці про зміст і методи морального виховання.
4. Порівняльний аналіз змісту і методики навчання Й. Песталоцці, А. Дістервега, Й. Герbart.
5. Основні етапи навчального процесу (А. Дістервега і сучасної дидактики).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розглянути та надати у зошиті значення наступних термінів:
Еклектика, арифметичний ящик, просвітництво, філантропісти, асесори, неогуманізм, утраквізм, психологізація навчання, реалі, педагогічний такт, натуралістичний, емпіричний, історичний інтереси, асоціація, всевітня асоціація, соціетарне суспільство, фаланстер, Новий інститут, Нова гармонія.
2. Охарактеризуйте, які нові, на Вашу думку, науково-методичні знахідки обґрунтував Й.Г.Песталоцці у своїх творах і педагогічній діяльності.
3. Проаналізуйте погляди Й.Г. Песталоцці на роль вчителя, сім'ї у становленні особистості дитини.
4. Доведіть, які, на Вашу думку, теоретичні та практико-методичні положення, висунуті і обґрунтовані Й.Г. Песталоцці, є актуальними та можуть бути використані з метою модернізації сучасної системи освіти в Україні.
5. Конкретизуйте, коли, де, під впливом яких відомих діячів освіти, письменників почав свою педагогічну діяльність А.В. Дістервег.
6. Розкрийте особливості навчально-виховної роботи відповідно до основ теорії розвивального навчання А.В. Дістервега.
7. У чому полягає сутність та шляхи реалізації принципів природовідповідності, культуровідповідності, самодіяльності за А.В. Дістервегом?
8. Назвати основні педагогічні твори Й.Ф.Герbart .
9. Схарактеризувати обґрунтування Й.Ф.Герbartом педагогіки як науки і мистецтва.
10. Проаналізувати сутність "виховуючого навчання" за Й.Ф.Герbartом.
11. Схарактеризуйте, які нові, на Вашу думку, науково-методичні знахідки обґрунтував А.В. Дістервега у „Керівництві до освіти німецьких учителів”.
12. Проаналізуйте погляди А.В. Дістервега на роль вчителя у становленні особистості дитини.

Література

1. І.Г. Песталоцци “Как Гертруда учит своих детей”. // Избр. Пед. соч.: В 2т. –М., 1981. – Т.1// листи 4, 6-10, 12.13.
2. І.Г. Песталоцци «Памятная записка парижским друзьям о сущности и цели метода»// там же.
3. І.Г. Песталоцци «Лебединая песня» // Там же Т.2.

4. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-те., Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf
5. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посібник. – Суми : СумДПУ, 2000.

Кредит V. Розвиток освіти й педагогічної думки в Україні

Самостійна робота

до теми 19. Становлення виховання та освіти в Україні

з найдавніших часів до XV ст. (6 год.)

Самостійно вивчити та законспектувати наступні питання

План

1. Освіта, писемність у слов'ян у дохристиянські часи. Хрещення Русі та його вплив на зміни у вихованні та навчанні.
2. Школа, освіта та зародження педагогічної думки в Київській Русі. Зміст та організація навчання
3. Традиційні засади виховання дітей в Київській Русі: мета, завдання (IX— X ст.).
4. Система світської і духовної освіти у Київській Русі (X—XII ст.).

Теми рефератів:

- Основні етапи розвитку виховання за часів первісного суспільства. Його зміст і методи.
- Народнопедагогічний ідеал українців, основні етапи його розвитку.
- Система народнопедагогічних засобів виховання, загальна характеристика.
- Цінності та засоби морально-релігійного виховання в українській народній педагогіці.
- Традиції трудового виховання в українській народній педагогіці.
- Педагогіка народного календаря.
- Спадкоємність провідних ідей української народної педагогіки та педагогічної думки за часів Київської Русі.
- Зміст освіти, її розвиток та методика навчання за часів Київської Русі.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Назвіть основні причини, що зумовили виникнення виховання як соціального явища. Яка з них є провідною і чому?
2. Хто є провідними суб'єктами виховання у народній педагогіці? Які з них втратили свою важливість у сучасних умовах? Чи необхідно відновлювати дієвість впливу цих суб'єктів? Обґрунтуйте свою точку зору.
3. У чому полягає відмінність у вихованні за часів матриархату та патріархату?
4. Наведіть докази прямої зумовленості виховання умовами матеріального та духовного життя спільноти за часів первісного суспільства.
5. Поміркуйте та сформулюйте аргументи, що доводять взаємозв'язок і взаємовплив народної та офіційної, наукової педагогіки.
6. Як розвивався народно-педагогічний ідеал українців у різні історичні епохи?
7. Який, на Вашу думку, стан застосування народної педагогіки в сучасній сім'ї, навчальному закладі, суспільстві?
8. Що Ви знаєте про виникнення писемності у праукраїнців (до хрещення Русі)? Наведіть докази, що свідчать про її існування. Чи є вони достатньо аргументованими?
9. Назвіть основних ініціаторів розвитку освіти за часів Київської Русі. Проаналізуйте, у чому полягала зацікавленість у наслідках цього процесу кожного з ініціаторів.
10. Сформулюйте моральний кодекс за часів Київської Русі. Хто і в якому творі виклав такий кодекс? Як поєднуються в ньому основи традиційної народної та християнської моралі?
11. У чому полягають особливості монастирського аскетичного виховання? У яких педагогічних пам'ятках за часів Київської Русі підтримуються ідеали такого виховання, а в яких заперечуються?

Література:

1. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-те,. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf
2. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посібник. – Суми : СумДПУ, 2000.

Самостійна робота

до теми 20. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху Українського Відродження (XVI - XVIII ст.) (6 год.)

Самостійно вивчити та законспектувати наступні питання

План.

1. Суспільно-політичні умови, національно-визвольний рух в Україні у XVI - XVIII ст.
2. Діяльність січових і козацьких шкіл в Україні. Козацька читанка. Козацька педагогіка (ступені козацького виховання: фізичне, психофізичне, моральне, трудове, військово-спортивне виховання молоді).
3. Виникнення братських шкіл України і Білорусії.
4. Перші вузи на території слов'ян. Острозька (1570 р.) та Києво-Могилянська (1632 р.) академії як видатні центри освіти, науки і культури України.
5. Розвиток народної і наукової педагогіки в XVI – першій половині XVIII ст.

Теми рефератів:

- Ідеї педагогів-гуманістів епохи Відродження;
- Видатні представники українського Відродження;
- Суть виховання в козацькій педагогіці.

Література:

1. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-те,. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf
2. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посібник. – Суми : СумДПУ, 2000.

Самостійна робота

до теми № 21. Розвиток педагогічної думки в Україні у другій половині XIX на початку XX ст. Видатний вітчизняний педагог К. Д. Ушинський (4 год.)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Назвіть провідні положення філософського світогляду К.Д.Ушинського. Поміркуйте, яким чином вони вплинули на формування педагогічної концепції видатного вітчизняного освітнього діяча.
2. Прокоментуйте наведені вислови К.Д.Ушинського: “Якщо педагогіка хоче виховувати людину у всіх відношеннях, то вона повинна передусім пізнати її також у всіх відношеннях”; “Одна педагогічна практика без теорії – теж саме, що знахарство в медицині; “... педагог повинен багато вчитися, щоб розуміти душу в її проявах і багато думати про мету, предмет і засоби виховної майстерності, перш ніж стати практиком”; “Мало успіху буде мати та школа, до якої дитя приходить, як із раю до пекла, і з якої біжить як із темного пекла”.

3. Як обґрунтував К.Д.Ушинський необхідність формування у дітей національного характеру, світогляду, моралі, духовності? Чи актуальні його міркування щодо цих питань для сучасної школи?
4. Поміркуйте, як співвідносяться елементи національної та загальнолюдської моралі в концепції народного виховання К.Д.Ушинського? Якому з напрямів виховання (національному чи загальнолюдському) віддає перевагу видатний педагог? Який з цих напрямів є пріоритетним у сучасних концепціях виховання в нашій державі?
5. Спираючись на аргументи статті К.Д.Ушинського “Праця в її психічному та виховному значенні”, доведіть, що праця є головним інструментом створення матеріальних цінностей і необхідна для фізичного і духовного удосконалення людини, для підтримки людської гідності, для свободи і щастя людини. Прокоментуйте вислови К.Д.Ушинського: “Сааме виховання, якщо воно бажає щастя людині повинне виховувати її не для щастя, а готувати для праці життя..”, “Виховання повинне розвивати в людині звичку до праці, воно повинне дати їй можливість знайти для себе працю в житті”.
6. Висловіть свою думку щодо того, які позиції теорій формальної та матеріальної освіти критикував К.Д.Ушинський.
7. На основі аналізу навчальних книг К.Д.Ушинського сформулюйте свою думку щодо того, що ви взяли б із цих підручників для навчання і виховання дітей в сучасній школі.

Література:

1. Джурицкий А.Н. История педагогики : учебное пособие для студентов педвузов / А.Н. Джурицкий. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 432 с.
2. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-те., Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf
3. . Лордкипанидзе Д.О. Педагогическое учение К.Д.Ушинского. – М.: Педагогика, 1960. – С.250-262, 269-275.
4. Лордкипанидзе Д.О., Днепров Э.Д. Педагогическое наследие К.Д.Ушинского // Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. – М.: Педагогика, 1974. – Т. 2. – С.365-415.
5. Лузан П.Г., Васюк О.В., Бернова О.М. Історія педагогіки та освіти в Україні. – К. : НАУ, 2007. – 302 с.
6. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР XVIII - первой половины XIX вв. / Отв. ред. М.Ф.Шабаяева.– М.: Педагогика, 1973.
7. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси (X – початок XX ст.) / За ред. М.Д.Ярмаченка. – К.: Рад. шк., 1991. – 381 с.13. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. – К.: Рад. шк., 1983. – Т. 1. – С. 43-103.
8. Ушинський К.Д. Руководство к преподаванию по “Родному слову” // Педагогические сочинения: В 6-ти т. – М.: Педагогика, 1989. – Т.4. – 525 с.

Самостійна робота

**до теми № 22. Школа і педагогічна думка в 20-30-х роках ХХ-го ст.
Педагогічна теорія та практика А.С. Макаренка (4 год.).**

Теми рефератів:

- Особливості навчально-виховного процесу в колонії ім. М.Горького;
- Особливості навчально-виховного процесу в колонії ім. Ф.Е.Дзержинського.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проаналізуйте результати дії постанови ЦК ВКП(б) “Про педологічні перекручення в системі Наркомосу” (1936 р.).

2. Проаналізуйте особливості становлення української національної системи освіти в 1920-ті рр.
3. Проаналізуйте особливості розвитку класно-урочної системи після постанови ЦК ВКП(б) “Про навчальні програми і режим в початковій і середній школі” (1932 р.).
4. Підготуйте повідомлення про сутність проблемного навчання.
5. Проаналізуйте особливості політики уряду щодо розвитку науки педології і наслідки постанови ЦК ВКП(б) “Про педологічні перекирення в системі Наркомосу” (1936 р.) для психологічної науки.
6. Проаналізуйте особливості процесу українізації в 1920-ті рр. та причини цього явища.
7. Прослідкуйте, якою метою і завданнями виховання керувались партійно-керівничі органи, здійснюючи в 1920-х роках нову школу?
8. Сформулюйте загальні принципи, що визначають зміст шкільної освіти в радянський період.
9. Опрацювати роботу Г.Г.Ващенко “Виховний ідеал”.
10. Необхідно прочитати статті: «Методика організації виховного процесу», «Деякі висновки з мого педагогічного досвіду». Зробити анотації. Виписати головні положення: що таке колектив, характерні ознаки стилю дитячого колективу, «принципи індивідуальної дії».
11. Ознайомитись з основними ідеями А.С.Макаренка щодо сімейної педагогіки в «Про батьківський авторитет» і запишіть сутність «фальшивих типів» авторитетів: авторитет придушення, авторитет віддалі, чванства, педантизму, любові, доброти і т.п. Випишіть положення чи висновки А.С.Макаренка про сімейне виховання, які, на вашу думку, зберігають свою актуальність у сучасних умовах відродження і розвитку сімейної педагогіки.
12. Зосередьте увагу на визначенні шляхів виховання у колоністів позитивного ставлення до будь-якої праці. Наведіть приклади з “Педагогічної поеми” та “Прапори на баштах”.
13. Прокоментувати думку А.С.Макаренка «колектив, створений за типом різного віку, давав мені значно більший виховний ефект. Протягом останніх років я остаточно прийшов до такої самої організації первинного колективу». Чи має у наші дні застосування ця знахідка педагога? (Проблеми шкільного радянського виховання. Лекція 3. Педагогіка індивідуальної дії).
14. Чи згодні ви з тим, що «праця, яка не має на увазі створення цінностей, не є позитивним елементом виховання?» Обґрунтуйте свою думку.
15. У керованих А.С.Макаренком дитячих закладах вихованці навчалися у школі і працювали на виробництві. Чому, на вашу думку, цей досвід не став здобутком сучасної школи?

Література:

1. Гринько Г. Нариси радянської просвітницької політики. –Харків. – 1923.
2. Декларація Наркомосу УРСР “Про соціальне виховання дітей”. – 1920.
3. Кодекс законів про народну освіту в УРСР. — 1922.
4. Козлов И.Ф. Педагогический опыт А.С.Макаренко. Книга для учителя. — М.: Просвещение. — 1987.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-те,. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf
6. Макаренко А.С. Педагогічна поема//Твори в 7-ми т.-Т.1. – К., 1953.
7. Хілліг Г. Подрапини на образі видатного педагога // Рад.шк. – 1991. – №3.
8. Ярмаченко М.Д. Сучасність педагогічної спадщини А.С.Макаренка. – К.: Т-во “Знання” УРСР. – 1988.

Самостійна робота

до теми № 23. Стан розвитку школи, освіти і педагогічної думки в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
Видатний український педагог В. О. Сухомлинський (2 год.)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми рефератів:

1. Діяльність педагогів-новаторів наприкінці ХХ ст.
2. На вибір:
Педагогічні погляди Ш.Амонашвілі.
Педагогічні погляди С.Лисенкова.
Педагогічні погляди Є.Львіна.
Педагогічні погляди В.Шаталова.
3. Здобутки й недоліки радянської тоталітарної системи освіти.

1. Проаналізуйте особливості освітньої політики уряду в роки Великої Вітчизняної війни.
2. Підготуйте доповідь про особливості дослідницького методу у навчанні.
3. Оцініть ефективність методів навчання, що запроваджувалися в школі в 1960-ті рр.
4. Оцініть наслідки реформи школи 1984 р. та її внесок у розвиток національної системи народної освіти.
5. Виділіть окремі етапи та проаналізуйте причини переходу освітньої системи до загальної середньої освіти молоді.
6. Охарактеризуйте особливості розвитку освіти в 1930-90 рр.
7. Прочитати книги про життя і творчість В.О.Сухомлинського.
8. Прочитайте в книзі В.О.Сухомлинського “Як виховати справжню людину” розділ “Ставлення до краси в природі та суспільстві”. “Народження громадянина” – розділ “Емоційне та естетичне виховання”.
9. В.О.Сухомлинський приділяв величезну увагу правильній організації трудового виховання, навчання, вважаючи в цьому запоруку нормального духовного становлення особистості. Випишіть за Сухомлинським В.О. принципи трудового навчання, дайте їм характеристику.
10. Випишіть з праці “Розмова з молодим директором школи” перелік умінь, якими повинен оволодіти кожний учень на протязі десяти років навчання в школі. В книзі “Павлівська середня школа” розділ “Розумове виховання” – проаналізуйте якими проблемами займалися Сухомлинський і його колеги.
11. Сформулюйте і запишіть головні педагогічні ідеї Сухомлинського В.О.
12. Поміркуйте, у чому суть морального самовиховання за В.О.Сухомлинським. Прокоментуйте програму самовиховання моральної культури, розроблену педагогом (див. “Сто порад учителям”, розділ 84).
13. Прокоментуйте думку В.О.Сухомлинського та наведіть приклади з творів педагога, які ілюструють її: “Учіть своїх вихованців бачити людину. Нехай кожний навчиться бачити в людині, як у дзеркалі, самого себе. Дайте кожному юнакові, кожній дівчині це дзеркало, навчити дивитися в нього – це одна із вершин педагогічної мудрості. Якщо ви хочете стати справжнім вихователем юнацтва, учіть бачити в цьому дзеркалі найтонші, найзаповітніші, найнесподіваніші рисочки” (“Сто порад учителям”).
14. Двійки в початкових класах...Яке Ваше ставлення до оцінки – цього найгострішого, найтоншого інструменту?
15. Як Ви розумієте думку педагога “Джерело здібностей і обдарувань дітей на кінчиках їхніх пальців?” Прокоментуйте.

Література:

1. Антология педагогической мысли Украинской ССР / Составитель Н.П.Калиниченко. – М.: Педагогика. – 1988.

2. Розвиток освіти і педагогічної думки на Україні / за ред.. М.Д.Ярмаченко. – К., 1991.
3. Сухомлинська О.В. Біографія В.О.Сухомлинського у світі наукового аналізу // Рідна школа. – 1993. – № 8.
4. Сухомлинський В.О. Моя педагогічна система // Рідна школа. – 1988. – №№ 6, 7, 8, 9.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори у 5-ти томах:
 - “Серце віддію дітям”;
 - “Народження громадянина”;
 - “Бачити себе”;
 - “Батьківська педагогіка”.
6. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4-те,. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с. - Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.culonline.com.ua/Books/Istor_pedagog-Levkivskiy.pdf
7. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посібник. – Суми : СумДПУ, 2000.